

UČITELJSKI LIST

GLASILO „ZVEZE SLOVANSKIH UČITELJSKIH DRUŠTEV V TRSTU“.

Izhaja 1. in 16. vsakega meseca. — Slovenski rokopisi naj se pošiljajo na uredništvo v Sežani na Krasu, hrvaški na naslov: Vinko Šepić, nadučitelj u Buzetu. — Izdaja „Zveza slovenskih učiteljskih društev v Trstu“, za uredništvo odgovoren Silvester Pertot. — List je za člane izdajateljice brezplačen, naročnina za nečlane L. 24.— Upravništvo v Trstu, ulica Molin grande 16, I. n. — Tekoči poštni račun. — Tiska Tiskarna Edinost v Trstu.

Štev. 21.

V Trstu, dne 1. novembra 1921.

Leto II.

Oportunizem?

«O, zdaj ne bom pel credo, kadar je gloria!... Ljudi je treba najprej spoznati, čas, okoliščine... in potem previdno, po prstih... Po času se mora ravnati človek, ne po sebi! In kadar ni vetra, je treba počakati, da bo zapihal...»

Tako je govoril Kačur, ko je šel svojo zadnjo pot v zimsko noč, po veliki cesti, zunaj vasi, kjer je veter nosil sneg v gostih oblakih visoko v temno nebo. Tako je govoril Kačur in tako smo govorili mi, ki tavamo za njim, z blodno mislijo v polzavesti, da je nemara pot črede res edino zveličavna.

«Ljudi je treba spoznati, čas, okoliščine...» Z drugo besedo: prevejano odpreti oči, videti gnulobo, videti kužna tla in lokavo presoditi v svojem razumu, da so zdrava in da je dobro v njih!...

«Previdno potem, po prstih...» Ne navzgor, navzdol. Ne z načeli, mimo njih. Ne s ponosom, ampak brez časti. Vedno nižje in dušič v sebi, kar bi se še glasilo tihih, najtišjih glasov o človeškem dostojanstvu, o spoštovanju do samega sebe!

«In kadar ni vetra, počakati, da bo zapihal...» Kadar ni takoj na roko plačila za vse bridke ure poniževanj in gorja, potrpeti, da pridejo boljši časi, da pride vredno zaslužena nagrada!

Tako je mislil Kačur, ko je šel svojo zadnjo pot in gledal svoje zaigrano življenje.

Ali je imel prav? Ni imel! Vse, kar je Kačur videl gladke ceste, kar je premislil šepetajoče življenjske modrosti, vse smo prehodili in preživeli in šli še postajo dalje.

Ali nam je danes lažje? Le prelistajmo naj-svežje liste zgodovine naše šole in našega stanu! Ne le nered, ne le nedostajanje vseh učnih pripomočkov, knjig, tiskovin, ko je že mesec — pouka za nami, ne le neredni urniki, temveč tudi stiskanje itak prenapolnjenih razredov, grehi na zdravju mladine in na njeni živi potrebi duševnega kruha, zapiranje šol in odslavljanje mladih učiteljev, ki imajo tudi pravico do življenja, čeprav so proletarci. To pa vse v istih dneh, ko se ponekod odpirajo nove šole z razredi 15.—20. učencev, ko se nastavljajo učitelji brez zadostnih kvalifikacij s 15 tedenskimi urami in tudi manj, ko se celi okrajji puščajo brez prave administracije, brez zadostnega nadzorstva in celo brez pouka v materinem jeziku!

Kaj nam pomaga, če se je pri deželni učiteljski konferenci lahko slovansko govorilo in celo sklenilo slovansko dopisovanje šolskih vodstev, če pa cele mesece ni učnih knjig in če so pri njih sestavi uveljavljeni kriteriji, ki ne ovirajo vsak didaktični napredek, temveč celo preprečujejo izdajanje sestavljenih del?! Kaj nam pomagajo vsi krasni sklepi konferenc o tem in onem, če pa so vse moči na delu, da sabbotirajo najboljše načrte in namene? Toda če učitelj v malem zagreši, je takoj za njim bič, da ga temeljito pouči... Razločno se nam je zagrozilo v okrožnici ob koncu preteklega šolskega leta, da smo odgovorni za pravilen pričetek novega. Pričeli smo v neredu, ki ga nismo sami zakrivali in mirno lahko vprašamo: kdo je odgovoren za kaos, radi katerega se je grozilo nam? Ali ni točno poslovanje šolstva odvisno predvsem od vodilnih mest?

Jasno se kaže, da so politični razlogi in vplivi v vsem ljudskem šolstvu tukajšnjih pokrajin močnejši kakor stvarni razlogi, ki bi morali biti moderni državi na srcu, kadar gre za tako važno inštitucijo, kakor je šola ljudstva.

Politični razlogi meščanske birokracije divje preraščajo stvarne potrebe, zato je dolžnost učiteljstva v Zvezi, da pove, kako je to škodljivo nele šoli in generaciji, ki je prišla vanjo, da si pridobi znanja in spretnosti za, poznejše življenje, temveč tudi zdravemu razmerju dveh plemen, ki morata in hočeta živeti drugo ob drugem. Zakaj ljudstva niso radi strank in šola ni radi birokracije, šolstvo je težka gospodarska in kulturna potreba, ki olajšuje delavcu in kmetu boj za obstanek in s tega stališča ga mora država presojsati. Kdor drugače misli, ne pozna smisla ljudskega pouka, ne vidi njegovega pravega pomena, greši torej na gospodarskem in kulturnem prizadevanju množic, potiska jih še globlje v zmotno in moralno suženjstvo. S tem pa ne zbuja le plemenskega sovraštva, temveč tudi socialno in izziva boj, ker se danes mase dovolj zavedajo svojih življenjskih, ekzistenčnih potreb.

Ako torej hoče šolska uprava teh dežel razburiti duhove, ni treba ničesar drugega, kakor da poveča itak veliki nered v šolstvu, da šole zapira in pošilja učiteljstvo na cesto, da razcrje obstoječo šolsko zakonodajo s popolnim uničenjem dolgoletne, moderne šolske avtonomije in napravi položaj učiteljstva čim bolj gmotno in pravno nesiguren. Kakor vidimo, je na najboljši poti, da to doseže. Za dokaz bi navedli le dejstvo, da predlog tolminskega okr. šols. sveta glede definitivnih nameščenih učiteljstva ni našel nikake milosti pri takozvanem deželnem šolskem svetu in da večina predloženega ne bo obveljala. Kam bo naša uprava na ta način prišla, bomo videli. Z gotovostjo pa lahko trdimo, če sodimo objektivno in brez vsakršne strasti, da je skrajno zgrešena, pa naj traja deset tednov ali deset let in da bo veljala doba našega šolstva v zgodovini naših zemelj kot ponesrečeno eksperimentiranje, ki ni imelo ne smeri in ne uspehov...

Za učiteljstvo so ti časi velike vrednosti. Pri našajo nam naukov, ki bi jih v normalnih razmerah ne dobili. Naše vrste oživljajo, se dramijo. Počasi, zakaj vedno smo preveč malikovali onemu jadnemu spoznavanju... časa, okoliščin itd.! Vedno smo tipali kakor previdni slepci v temi, smo hodili po prstih, čim tišje, čim udanejšje v usodo parijske! Od raznih strani čujemo zdaj glasove in vidimo, da se tilniki izravnavaajo. Zato pozdravljamo novi kurz v šolstvu, kakor je nenavaden ta pozdrav. Vemo, da bo mlado učiteljstvo Zveze doživelo resnic, ki bodo drogocene za ves stan in vso njegovo usodo v prihodnosti.

Za „Novi Rod“

Pot gre navzdol. Plamen navdušenja ugaša: Vedno manj naročnikov, vedno manj agitacije, vedno manj brige! S trudom smo vsadili to cvetko, žarko se je razcvela. Ali naj pustimo, da jo uzame zgodnja jesen?!

Najboljši slovenski mladinski list hira. Ali naj pri tem brezbrizno skomigamo z rameni?!

Ne čakajmo sramote, da list propade.

Vstanite lenobni, zganite se brezbrizni!

Osemsto nas je učiteljev, osemsto nas bodi agitatorjev za list.

Bič jeze čez tiste, ki jih ne gane naš klic!

Naš list mora v zadnjo koč, da zadnje vasi!

Hrana bodi naš list za našo mladino.

Zato proč z lenobo, proč z brezbriznostjo!

Klic nas vseh bodi.

Na delo za list!

IV. GRBEC:

Pevski zbor „Zveze“

Odkar je leglo prokletstvo na nas, so nam upadle roke. Nepregledna množica nas je, tiha, velika moč je v nas, ali treba je enkrat napeti sile do skrajnosti, da prikličemo iz kamna to mrtvo življenje. In tedaj pride tudi za nas oni tih, veliki čas, ko se bo razmaknilo trnje, ki nas je porastlo vse vprek; pognalo bo rože in pot se bo odprla sama vitezu rešitelju.

Ideja za ustanovitev učiteljskega zbora se je rodila tedaj, ko so Moravski učitelji nastopali po naših krajih. Od tistega časa se ni uresničila do danes, a sila, s katero se je sedaj lotila «Zveza» te lepe misli, priča, da ne bo daleč ta dan, ko bomo imeli idealen zbor v svoji organizaciji zmožen tudi nalog, ki so mu jih postavili s svojimi deli največji domači in tuji mojstri.

Ob ustanovitvi zbora pa moramo imeti marsikaj pred očmi. Varovati se moramo takoj ob začetku, da ne pridemo na tako pot, ki bi nam onemogočila dosego našega cilja; na drugi strani pa je potrebno poiskati vzore in poti, ki so jih rabili drugi pred nami, da so dosegli to, česar nam doslej ni bilo mogoče.

Omeniti hočem nekoliko tipičnih slučajev iz razprav natisnjenih pred nekoliko leti v reviji «Musik». Tičejo se dveh diametralno nasprotnih zborov. Služilo nam bo to za vzpodbudo in svarilo obenem.

Ako so hoteli vprizoriti v Parizu kako delo, pri katerem ima nastopiti tudi zbor, tedaj so naleteli vselej na velike težave. Zbor so morali sestavljati le iz pevcev po poklicu, na druge ni bilo računati. Število je moralo biti omejeno, kajti ljudi je bilo treba plačati za nastop in tudi za vsako vajo. Tudi število vaj je moralo biti omejeno, in tedaj se je zgodilo, da so javno nastopili z delom kakor je Händlov «Mesija» ali pa Bachov «Pasijon sv. Matevža» po treh do štirih vajah. Stroški so bili vključ v temu ogromni. Pri rutini takih pevcev je sicer delo šlo gladko do konca, ali notranja poglobitev je manjkala vselej, kajti delo ni bilo izkristalizirano kakor je neobhodno potreba in kar zahteva potrpežljivega učenja, polnega ljubezni do stvari in svetega navdušenja. Manjka tedaj predvsem duha. Več dosežejo v tem oziru celo diletantski zbori, kakor hitro se najde pri njih veselje in ljubezen do umetnosti. Notranje duševne prostosti je treba tistemu, ki hoče v tem kraljestvu kaj doseči!

Razprava govori tudi o težavah, ki čakajo dirigenta pri takem zboru: Discipline ni! Od začetka do konca morajo vsi gledati na note, ker ni mogoče zahtevati od pevcev, da bi drugače pogodili svojo ulogo. Pojevo sedeč; večkrat imajo gospodje in gospe klobuke na glavi; vsako toliko mora biti večja pavza za oddih; vaja se ne sme podaljšati za več časa, kakor je bilo domenjeno.

Vzroki vseh teh nedostatkov so različni. Petje se ne goji v zboru ne v enih ne v drugih šolah in smisla za to je tam malo, četudi se občuti potreba. Z moškimi bi se še dalo kaj doseči, ali velike težave so tedaj, ko se sestavlja mešan zbor. V Parizu je strašna moda, da hkrati hitro stopi gospodična v dobi od 14. do 20. leta iz hiše, jo mora vedno kedo spremljati, navadno je to mati; brez spremstva ne gre nikamor. Nadalje so določeni posebni dnevi za obiske: ob teh se ne ganejo od doma. Vsako toliko imajo dame čajevke večere in družabne večere, kjer se imenitno je in pije...

O vsem drugem nas hvala Bogu ne zanima, kajti pri nas ni vse tako strašno in še tiste da-

me z njih čajem brez škode lahko prepustimo gospodičnam, ki ne morejo na cesto brez spremstva.

* * *

Druga prikazen, o kateri hočem govoriti, pa je naravnost čudovita in blesteč zgled, kaj za more celo priprosta delavska masa pod spretnim vodstvom. To je Draždanski ljudski pevski zbor sestojec le iz delavcev. Od bogatih slojev se ne sprejemajo člani za noben denar, kajti bogatini lahko obiskujejo vse mogoče prireditve, ki so ubogemu sloju nepristopne. Število pevcev 403, podpornih članov 1372, ljudi, ki obiskujejo prireditve 16530. Vsak član je plačeval vsak teden 10 pfenigov.

V teku osmih let je ta zbor imel petdeset različnih prireditev, kjer so se izvajala s pomočjo orkestra in solistov vsa največja dela svetovne literature n. pr. samospevi, zbori, maše, oratoriji, simfonije. Prirejali so se koncerti, posvečeni delom enega samega skladatelja, nadalje poleg umetnih del večer narodnih pesmi različnih narodov itd. Razprava našteva programe vseh prireditev, ki so zares velikanske. Važno je tudi, da so se prirejali posebni koncerti za mladino. Prvi dve uprizoritvi je obiskalo 4800 otrok.

Pod okriljem zbora so se prirejali tudi večeri, pri katerih so nastopali člani zbora, ki godejo kak instrument. Ti večeri niso bili v tako velikem štilu kakor javne prireditve. Zbor je imel veliko biblioteko, vsako toliko predavanja dostopna za jako nizek prispevek ali celo z brezplačno vstopnino.

* * *

Toliko doseči ne bo pri nas mogoče tako kmalu: to vse je bilo v tistih lepih časih pred vojno in bilo je daleč od nas; pozabiti pa ne smemo, da je bilo nekaj podobnega nam jako, jako blizu... Če bi mogli tisto oživiti zopet, bi bil naš cilj tudi dosežen, posebno še zaradi tega, ker hodi zlato srednjo pot med obema prejšnjima kontrastoma. Domače glasbene razmere so nam pred očmi vsak dan: Matica in njene podružnice. V Gorici pa je pod vodstvom Michlovim prišla glasbena matica tako daleč, da si je postavila še višji cilj kot ljubljanska. Njen zbor je pel vse Lajovčeve pesmi, njen zbor je pel Dvořakovega «Mrtvaškega zborina», Sattnerjevo «Jeftejevo prisego», Dvořakov «Stabat mater», Beethovnovo «Missa solemnis» itd. Imel je lastni kvartet in šolo iz katere so izšli: Rijavec, Medvedova; Eržen, Nefat; vijolinisti: Bravničar, Logar, Sancin; skladatelj in kritik Marij Kogoj...

To vse je delo enega samega velikega človeka, dokler se ni s svojega mesta umaknil, ker ni bil kos našim razmeram, ki jih nismo znali podrediti velikim razmeram.

F. S.

O ljudskih predavanjih

Nadaljevanje.

Pred vsem se nam bo treba dotikati gospodarskih vprašanj. Gospodarstvo je podlaga našega življenja, naše sedanje reve; lahko pa postane podlaga našega blagostanja.

V gospodarskih stvarih naše ljudstvo sicer ni tako zaostalo, kakor slišimo pripovedovati o prebivalcih raznih drugih dežel, vendar lahko opazujemo tu pa tam velike napake. V mnogih krajih se še sedaj ljudje trdno drže načela, da je vsaka novotarija škodljiva, in da je najboljša, ako gospodarji sin tako, kakor so gospodarili oče, ded in praded. Pri tem naša zadnjaška mišljenja jih zadržujejo in podpirajo razne vraže, posebno pa misel, da ti, ki pišejo knjige o raznih kmetijskih panogah, nič ne vedo; češ, kaj ve gospod, kako se koplje in orje. Naj poskuša najprej sam, potem nam ne bo kvasil takih neumnosti.

Kako izbiti našemu ljudstvu to nesrečno misel iz glave,

Naš kmet se navadno ne loti nobene novosti, dokler se ne prepriča s svojimi lastnimi očmi o uspehu, in sicer o mnogoletnem uspehu kakega poskusa. Le počasi prodirajo dobre nove navade med širše ljudske množice. Zato bomo morali biti pri gospodarskih predavanjih silno previdni. Predno komu kaj svetujemo kot dobro, poprej sami poskusimo! V knjigah se marsikaj hvali, kar za naše kraje ni primerno. Gospodarstvo je odvisno od

zemlje, na kateri se izvršuje, in od človeka, ki ga izvršuje.

Za poskuse iz poljedelstva in sadjarstva nam dobro služi šolski vrt. Tu se izvežbajmo najprej sami, potem pa nastopimo z zares praktičnimi nasveti pred ljudstvo. Kar sem sam poskusil, bom mnogo lažje in bolj prepričevalno zagovarjal, kakor to, o čemur sem se seznanil le iz knjig.

V novejši dobi se širi ideja delavne šole. Brez dvoma najlažje uporabljamo nasvete zašgovnikov delavne šole na šolskem vrtu. Žal, da mnoge šole nimajo vrtov, kjer pa so, so premajhni, ali pa ne služijo namenu, kateremu so namenjeni. Naša zahteva bodi, da naj bo pri vsaki šoli dovolj velik šolski vrt, ki naj se uporablja v zares šolske namene. Nujno je tudi potrebno, da zberemo v celoto vse, kar se je dosedaj dobrega pisalo o šolskih vrtovih, da tako dobimo pregled vseh naših postavnih dolžnosti in zahtev, da napravimo načrt o uspešnem pouku na šolskem vrtu, in da podamo potrebnih didaktičnih nasvetov. Vsa ta snov zbrana v malo brošurico in združena s knjigo Domači vrtnar, ki jo je spisal prof. Janez Koprivnik, bi morala biti priročna knjiga vsakega učitelja. Zato vabim posebno prijatelje delavne šole, da se nemudoma lotijo tozadavnega dela.

Šolski vrt naj ne bo učilnica samo za šolsko mladino, ampak tudi za odraslo ljudstvo. Na šolski vrt pogosto povabimo tudi očete in matere ter razkažimo jim, kaj in kako delajo tam naši šolarji. Mislim, da je tudi tu na mestu oni pregovor, ki pravi: Besede mičejo, zgledi vlečejo.

Govoreč o sadjarstvu, moramo izpregovoriti besedo posebno o gojenju sadnih dreves in o uporabi sadja. Sadjarstvo prinaša mnogo lepih dohodkov, ako ga sadjarji umno in z veseljem goje. Kjer je sadjarstvo lepo razvito, imajo kmetovalci tudi po več tisoč lir na leto dohodkov od sadja. Seveda pri nas takih sadjarjev še ni, a delati moramo na to, da se tudi pri nas sadjarstvo povzdigne, in da se tako ljudstvu pomaga do boljših dohodkov.

Sadjarstvo je sedaj v mnogih krajih splošno na jako nizki stopnji, o umni sadjereji ni niti govora. Zato so nujno potrebna sadjarska društva, kojih namen bi bil vsestransko pospeševati sadjarstvo.

Sadjarska društva bi prirejala predavanja o sadjarstvu. Prirejala bi sadjarske tečaje, kjer bi se obdelala vsa najpotrebnejša tvarina iz sadjarstva; obenem bi se ljudem tudi praktično pokazalo, kako se delajo sadjarski izdelki. Sadjarska društva bi napravila za svoje člane drevesnice. Določala bi one vrste sadja, ki najbolje uspevajo v raznih okrajih. Delala bi tudi na to, da si napravijo sadjarji vzorne sadovnjake. Ta društva bi preskrbovala vse sadjarske potrebščine, kakor vse priprave za cepljenje, za obiranje in shranjevanje sadja, umetna gnojila i. t. d. Skrbela bi za uporabo in za vnovčenje sadja; vplivala bi, da se sadje tudi doma koristno uporabi. Zato bi skrbela posebno za to, da se napravi v vsakem kraju najmanj po ena moderna sadna sušilnica. S tem bi najlažje izpodbili noge oni, ponekod tako vkoreninjeni šnopsariji.

V mnogih gospodarskih strokah, kakor v živinoreji, mlekarstvu in sirarstvu, se sami ne moremo praktično izvežbati. Ali naj pustimo to, za naše gore najvažnejšo panogo gospodarstva popolnoma iz vidika. Ne! Naša zahteva bodi, da imej vsak okraj svojo kmetijsko šolo in zmožnega potovalnega kmetijskega učitelja. Da se naša živinoreja in sirarstvo dvigneta, pa je neobhodno potrebno, da se takoj ustanovi sirarska oziroma mlekarjska zveza; ki bo skrbela za boljšo izobrazbo mlekarjev in za razpečavanje mlečnih izdelkov. S tem se znatno izboljša kakovost našega blaga, ki se bo prodajalo potem po višji ceni v prave roke tako, da ne bodo goljufali našega ljudstva razni prekupci in spekulant.

Posebno pozornost moramo posvetiti našim gozdom. Ne dopustimo, da bi bila oropana naša dežela tega dragocenejša zaklada in krasu. Skrbimo, da se poprime ljudstvo pogozdovanja in sajenja posebno stavbenega lesa. Hoste so tudi regulatorji podnebja in s tem dobrotnice poljedelcev. (Se nadaljuje).

Podrobno poročilo o Zvezinem delegacijskem zborovanju.

Predsednik Grmek: Tov. Hreščak mi očita, da nismo gojili stikov z italijanskimi kolegi. To ni res. Resnica je, da oni niso hoteli z nami nikakšne skupnosti, kadarkoli sem poskusil zblizati se z njimi. Ravno zato izjavljam, da jim ne bom tudi v prihodnje vsiljeval prijateljstva. Če pa že prihajajo iz sež. učit. društva vsa mogoča očitavanja, je pa res, da se nikdar nobeno njegovo zborovanje ne naznani Zvezi. Ali je to prav?

Podpr. Križman: Z italijanskimi tovariši moramo skupno če le mogoče! Na Goriškem smo že kdaj gojili z njimi solidarnost in jo bomo še, ker vemo, da je to koristno in potrebno. Naša šolska in stanovska politika naj se prilagodi razmeram, s katerimi moramo računati. Predlagam, da se sprejme danes to načelo.

Tov. Gerželj: Pri italijanskih tovariših res ni pravega razpoloženja za skupno delo. Tolminsko učiteljsvo se je o tem tudi že prepričalo.

Podpr. Križman: Pobjam, kar je trdil predgovornik. Delegate sežanskega učit. društva pa še posebe zavračam. Najslabše je ravno v sežanskem okraju, opozorim samo na uradovanje, ki ni nikjer izključno italijansko kakor ravno v tem okraju. In zakaj se pritiska, da bi se sestal okrajni šolski svet? Generalni komisarjat je odredil vendar, da se o. š. svetli skličejo! Oblastim ni mnogo mari za Zvezine intervencije. Ko se je sestavila spomenica glede gmotnega stanja na osrednjo vlado v Rimu, ni bilo nikakega odgovora. Iz Rima torej nimamo preveč pričakovati, zato pa mora učiteljsvo polagati važnost na okr. šol. svete in pritiskati toliko bolj na nje.

Tov. Pahor: Zveze ni sež. učit. društvo obveščalo, ker ni dobilo pravočasno oblastnega dovoljenja za zborovanje. (Medklic: Saj pravila ne zahtevajo zglašanja Zvezi!) Sicer pa smo napravili svojo dolžnost radi okr. šol. sveta. Svetujte nam kaj naj storimo, ko nam niti tov. Hreščaka ne pustijo voliti v o. š. sv.! Vsekakor je res, da se moramo z vso silo zavzeti za šolsko avtonomijo, ki jo polagoma spet vzpostavljajo. Seveda ni vseeno, kako bosta v bodoče sestavljena okrajni in deželni šolski svet. (Medklic: Stavi predlog!)

Tov. Mikuž: S šolskimi tiskovinami ne moremo biti zadovoljni. Niso praktične in tudi ne enotne; čas bi bil, da pride tu do reda! Tudi glede referatov za konference ne moremo molčati: roki za njih sestavljanje so bili absolutno prekratki. Kako naj učiteljsvo pripravi kaj res temeljitega, če ima le nekaj dni časa? Čemu to forsiranje? Tudi v zadevi meščanskega kurza, ki se vrši zadnji trenutek počitnic v Trstu, bi bilo pametno govoriti, zato predlagam debato. Tov. Križmanu je lahko razpravljati o okr. šol. svetih, toda kje je ukaz o vzpostavitvi šol. avtonomije v idrijskem in postojnskem okraju? (Tov. Križman ugovarja, češ da ga je sam videl.) Zakaj ponekod zakon, drugod pa brezpravnost? Tudi Šrajevca slučaja ni mogoče dovolj grajati: v upravnem odboru Zveze je sklep odobril, doma ga je zavrzel! Kam pridemo na ta način? (Ploskanje.) Končno protestiramo, da se učiteljsvu servirajo tiskane izjave, medtem ko se nam niti uradni brzojavi ne dostavljajo, kadar se nam pošljejo v najvažnejših zadevah. (Delegacija živahno odobrava.)

Tov. Kosmina: Govori o meščansko-šolskem tečaju v Trstu in preide na razstavo obrtnih šol v Vidmu, ki si jo je ogledal. Ni vse slabo, kar imamo, o našem šolstvu se celo učitelji iz starih provinc pohvalno izražajo. Zblizanje z italj. tovariši ne bo težavno.

Tov. Mikuž: Strinjam se v marsičem z izvajanci Hreščaka, sem pa proti temu, da se ne prestando tolče po vodstvu Zveze in po uredniku. Največ smo sami krivi, zato bi bilo prav, da se kritizirajo tudi člani. Če ni pri listu kaj prav, ne očitajmo uredniku, temveč raje organizirajmo uredništvo kakor se nam zdi primerno!

Preds. Grmek: Predlog o graji tov. Šraja naj se ublaži, ker je tovariš mehke nravi in bi rad vsem ustregel!

Tov. Hreščak: Nisem stavil nikakega predloga, obsojam tudi med nami samimi gnilobo. Predsednik odredi glasovanje o tajnikovem poročilu, ki se odobri in o Križmanovem predlogu glede ožjih stikov z italjanskimi tovariši, kar se sprejme.
Na vrsto pride blagajniško poročilo, ki ga poda tov. Gruntar. (Poročilo je bilo objavljeno v Učit. listu 16. sept. t. l.)
Tov. Hreščak omeni, da so potnine previsoke.
Tov. Mermolja izjavlja v imenu pregledovalcev računov, da so se računi pregledali in našli v redu. Želi samo, da se v prihodnje nabavijo za račune knjige mesto dosedanjih listov. Predlaga absolutorij. (Sprejeto.)
(Sledijo poročila Zvezinih odsekov.)
Za organizatorični odsek poroča tov. Ribičič in stavi sledeče predloge:

1. Zveza naj da gojencem in gojenkam učiteljski nekaj brezplačnih iztisov »Učiteljskega lista«;
2. naj se izda ročni zapisnik za l. 1921/2 s statusom vsega učiteljstva v našem ozemlju, kakor ga je izdajala Zaveza v Ljubljani;
3. a) ker je tov. Samec odložil uredništvo »Učiteljskega lista«, se predlaga na to mesto tov. J. Pahor; b) vodstvo Zveze se pooblašča, naj pravočasno poskrbi za urednika »Novega roda« za l. 1922;
4. delegacija izvoli odsek izmed učiteljstva, organiziranega v Zvezi, ki naj ukrene skupno z vodstvom, z organizatoričnim in šolsko-političnim odsekom vse, kar je potrebno v svrhu ustanovitve društva ali zadruga, da bi se periodično ali sporadično izdajale knjige, brošure ali slično, s poljudno-znanstveno in leposlovno vsebino, ker je le na ta način mogoče zamašiti vrzel na kulturnem polju v Jul. Benečiji. (Predlog tov. Mermolje.)

Vsi predlogi se sprejmejo brez debate.
Za šolsko-politični odsek poroča tov. Rojc. Prvi predlog je o odpravi celibata učiteljic, kakor so ga predale odseku:

Ozira se na dejstvo, da so se drugod že v splošnem uredile pravne razmere učiteljic ter da preveva vse vrste stanov in strank nezadržljiv duh demokratizma in svobode, dvigajo svoje glasove tudi učiteljice Julijske Benečiji v svrhu preureditve zastarelih zakonov, ker ji dajo čutili manjvrednost, kakor jo ima njen tovariš-učitelj.

Z dosego enakopravnosti s svojimi tovariši v plačah, stremimo tudi po tem, da smo enakopravne z njimi tudi v zadevah svobode. Vsled tega stavimo sledečo resolucijo:

1. Odpravi naj se celibat. Učiteljica imej pravico do učiteljevanja tudi po poroki.
2. Ako ni ista (omogućena) voljna nadaljevati svoje učiteljske službe še potem, ko je poročena, naj se ji da službenim letom primerna pokojnina — ne odpravnina.
3. Učiteljice, ki so se omožile v času zasedanja našega ozemlja, naj dobe iste pravice.
4. V slučaju, da je učiteljica moralno zagrešila naj se ne vporablja za njen prestopnik najskrajnejša sredstva kazni, temveč naj se ravna z učiteljico vsaj tako obzirno,

kakor se postopa z nje tovarišem v podobnem položaju.

Delegacija sprejme brez debate. Sledi predlog o strokovnih učiteljicah za ročno delo, ki se pravtako sprejme:

1. Naj se namestijo na naših ljudskih šolah strokovne učiteljice ženskega ročnega dela.
2. Ako se pa na eni ali drugi šoli to ne more izvesti iz kakršnih koli razlogov ali vsled nedostajanja zgoraj navedenih učnih moči, naj se da rednim učiteljicam za pouk v tem predmetu primerna nagrada, ker je s tem delom združena zamuda časa izven šolskih ur s praviljanjem, krojenjem, risanjem itd., kar bi v učnih urah rušilo disciplino in oviralo dovršitev predpisane snovi.

Tretji predlog šolsko-pol. odseka je, naj se napravi nov odsek, ki bi moral združiti organizatorični in šolsko-polit. odsek, da bi se izdajale knjige in brošure.*) Odsek naj ima 3 člane.

Tov. Hreščak: Šolsko-politični odsek ni itak nič delal, ni nikdar zavzel svojega stališča, čemu torej še novega odseka? Ali morda za to, da bi pomagal spati šolsko-političnemu? (Smeh.) Odsek, ki naj spravlja skupaj dva druga odseka, res ni potreben!

Tov. Gruntar: Če se že snuje nov odsek, naj pridejo vanj zmožni in delavni ljudje. Obstoječa odseka nista kompetentna za izdajanje in zalaganje knjig, ker nista pooblaščenca od Zvezinega vodstva.

Predsednik: Delegacija naj upošteva mnenje tov. Gruntarja!

Tov. Reja: Umestneje bi bilo, ko bi se sestavil poseben odbor, ki naj bi imel sedež v Trstu in ki bi mislil še posebej na naše mladinske knjižnice. V zadnjih letih so mnogo tipele in so potrebne vzpostavitev.

Tov. Mermolja govori nato o spisovanju šolskih knjig in konstatira, da gre delo dobro od rok.

Tov. Gerželj: O priliki obiska naučnega ministra se je pripravila spomenica, v kateri so bile naše želje in zahteve. Prav bi storili, ko bi to spomenico predložili tukajšnjim oblastim!

(Slediti bi moralo poročilo odseka za izvenšolsko delo učiteljstva. Da ga ni bilo, bomo menda posedica kritike pri delegacijskem zborovanju v avgustu preteklega leta. Nenavadno je, da se o našem delu v javnosti niti besedica ne izpregovori pri letnem zborovanju vsega učiteljstva! Na vseh straneh opravljamo tlako prosvetnega in gospodarskega dela, a ne vemo niti približno, kaj smo vse dosegli, koliko uspehov in neuspehov, koliko izkušenj in razočaranj. Malokje gre brez nas, a vsakteri seče v goščo na svojo pest; nič ni cudnega, če se vse, kar smo s trudom ustvarili, naposled razgubi kakor vir v pesku puštinje. Če se je v Zvezi osnoval odsek za naše izvenšolsko delo, ni bil temu vzrok kakršenkoli osladen retorični nastop, ampak dejstvo, da učiteljstvo na vseh straneh vrši tisto navi-

Ali ni hotel isto že org. odsek: predlog tov. Mermolje?! Ur.

dežno neznatno, drobno kulturno delo, ki bi ga drugi stan nikdar ne zmožel. Laskamo si pri vsaki priliki z nekim visokim »pionirstvom«, kakor so si Nemci vedno s svojim »kulturträgerstvom«, pa si niti nekoliko sistema ne znamo ustvariti na vseh naših poteh! Če se kot učitelji premalo poznamo, smo si pa tukaj pravi tujci! Kulturno premoženje, ki ga zbiramo, je nam samim neznan, zato je naše čebelično delo brez smernic, brez pravih smotrov in morda tudi brez zadostnih koristi. Povdarjalo se je že to na naših zborovanjih, osvetlilo celo od vseh strani, toda storilo se ni v izboljšanje pravzaprav nič, močna organizatorna roka še ni segla v zamotani nepregledni kompleks učiteljeve dejavnosti izven šole. Ali morda zato ne, ker je ravno prosvetno delo najnehvaležnejše? Z delom v društvih in zadrugah se v naših razmerah najbolj izpostavljam, zato bi prav tukaj najbolj potrebovali navodil, sistema, pregleda! Toda zadovoljujemo se raje s frazami o narodnem delovanju in udano prenašamo gorje, ki pride na nas najprej in najtežje radi tega, ker ne moremo kot ljudski učitelji slediti od strani vsega prosvetnega in gospodarskega prizadevanja našega ljudstva. Tudi v tem vprašanju, v vprašanju izvenšolskega dela učiteljstva se kaže potreba poživljajoče, galvanizirajoče diferenciacije! (Se nadaljuje)

POZIV

Pozivam hrvat. učiteljstvo kotara Pazin, Pul, Poreč i Kopra da 1. namiri tekuću i zaostalu članarinu te ju pošalju blagajnici Zori Spehar u Buzet;

2. mlade učitelje i učiteljice naše, da se učlane u naše učitelj. društvo uplativši članarinu;

3. sve kolege i kolegice, koji nisu prisustvovali redov. lgav. skupštini 16. o. m. u Lupoglavu, da namah pošalju blagajnici 5 L, kako to predviđaju društ. pravila;

4. društ. odbornike dot. kotraske predstavnike molim, da mi pošalju a paposi svih hrvat. učitelja i učiteljica više spomenutih kotara;

b) popis hrvat. škola što su se u zadnje tri godine potalijančile, c) koje su prešle pod upraviteljstvo talij. učitelja, d) koje su se zatvorile, e) koje su se premestile; dalje

f) popis kolega(-ica), koji zadobiše definitivnost službe u zadnje tri godine, g) koji prešli u inozemstvo s razlogom ili bez razloga, h) koji nisu članovi organizacije.

5. molim posebice svakog pojedinog nastavnika, a i kot. predstavnike, da priopće društ. upravi svaku učiteljsku i školsku promenu, svako nasilje na učitelju i školi.

Opaske: 1. Društ. članarina iznaša 5 L mesečno; 2. svaki prima besplatno »Učit. List«. Reklamacije se upravljaju na upravu u Trst, Via Molin grande 16, I. 3. okorjele dužnike i nečlanove obelodanit ćemo u društ. glasilu. Predsednik.

POZIV UČITELJSTVU NA NAROČBO „ŠOL MATICE.“ Društveni blagajniki naj poberejo ob mesecu naročnino za „Šol Matico“: letnik 1921. Nabrani denar in imenik naročnikov naj pošljejo vodstvu „Zveze“ Trst, sv. Ivan 950. Naročnina L. 8.—

L I S T E K

Mi gremo naprej!

(Spisal N. N.)

Nekje so hoteli reorganizirati šolstvo. Na ukaz od zgoraj so se zbrali strogi gospodje, sedli v mehke fotelje za mizo in odločili:

«Po šolah je še veliko starega prahu, ki so spomin na dobe, ko nas še ni bilo tu. Da se ta prah ni odstranil, so krive metle v rokah ljudi, ki smo jim preveč zaupali. Poiščimo si tedaj moža, ki nam bo boljše služil.»

Pa so šli, da najdejo moža. In so ga našli. Poklicali so ga predse in mu dejali:

«Na, tu imaš, pometaj dobro, da se ti bo dobro godilo na zemlji.»

In so mu dali novo metlo v roke.

Mož se je lepo zahvalil, zagrabil novo metlo in stopil v šolo pred šolnike.

Ko je prvič zamahnil z metlo, je dejal:

«Izkazalo se je, da je ta in ta nepotreben. Zavezite culo in izginite!»

In naštel jih je dvanajstero.

Med šolniki je završelo:

«Kako — izginite!?»

«Tako: takoj!»

«Ali razredi bodo prenapolnjeni — —»

«Kjer kosita dva, kosi lahko tudi tretji, kjer sedt sedemdeset otrok, tam ima tudi osemdesetero dovolj prostora. In tu ni treba niti porcij zmanjšati, kakor v prvem primeru.»

Nato je vdrug zamahnil z metlo:

«Šole so največ šestrazredne!»

Prestrašil se je eden navzočih:

«Kako to? Moja je osemrazredna!»

«Šest.»

«Pred leti celo več kot osemrazredna!»

«Stari prah, ki mora izginiti!»

«Od lani osemrazredna!»

«Kdo vam je to dovolil?»

«Oblastvo!»

«Ali imate dekret?»

«Nimam! Pri nas velja še ustno izročilo!»

«Torej šestrazredna!»

In v tretje je zašumela metla po šoli:

«Vsak otrok ima pravico in dolžnost obiskovati šolo svojega okraja.»

Pa se oglasi siv šolnik:

«Pri nas je šola trirazredna. V sosednjem okraju osemrazredna. Kam naj hodj v šolo ukaželjen otrok v sedmem in osmem šolskem letu?»

«V tretji razred drugi oddelek svojega okraja.»

Še enkrat se je preteče dvignila metla:

«Učna snov mora biti ljudskošolska!»

«Kaj pa ako dosežemo ta cilj pred koncem leta?»

Naši otroci so nadarjeni in ukaželjni. Bodite usmiljeni!, zaprosi prestrašen glas.

«V takih slučajih: ponavljati, temeljito ponavljati!»

In mož z novo metlo se je odpravljaj. Ob izhodu se je dobrohotno ustavil in pokroviteljsko dejal:

«Če ima kdo kako željo, ali kako prošnjo, naj jo izreče. Quanto prima si farà tutto! A predvsem: pazienza!»

«Prosim, želim, protestiram,» se je začulo od vseh strani — a mož je bil že odšel. —

Pod šolskim oknom pa se je šolski sluga režal na vsa usta.

«Zakaj se smejete očka?» ga vpraša eden mimoidečih šolnikov.

«Prisluškoval sem!», odgovori sluga in se nanovo zasmeje.

«Torej razumete laški? Vedno ste trdili, da ne razumete.»

«O, razumem, dovolj razumem. Tri besede razumem — za te čase dovolj.»

«Tri besede?»

«Da, tri! Naučil sem se jih, ko sem hodil iz urada v urad zaradi vojne odškodnine. Ko sem prišel prvič, so mi rekli: Quanto prima, — to se prvi poprašaj zopet čez tri mesece. V drugo so dejali: si farà, kar pomeni: čez tri leta. Ko sem čez tri leta zopet prosil, so vzdihnili: pazienza, — to pa pomeni: nikoli več — si že opravil!»

IZ ORGANIZACIJE

Seja upravnega odbora »Zveze« se je vršila dne 13. oktobra t. l. pri Sv. Ivanu.

Ob 11½ otvori tovariš Germek prvo sejo novega upravnega odbora. Obžaluje pred vsem dejstvo, da se mora šele sedaj urediti vprašanje vodstva Zveze, mesto da bi bilo to izvršeno že v Vipavi, apelira z ozirom na katastrofalne pojave na našem šolskem polju na stvarnost in vso potrebno resnost zbranih odbornikov, ugotavlja, da so odposlala razun voloskega okraja vsa učiteljska društva svoje zastopnike in prehaja takoj k dnevnemu redu.

1. Volitve: a) v vodstvo Zveze:

Odbornik Hreščak ugotavlja v očigled nekaterim krivim vestem, da je bilo vodstvo čisto pravilno in pravočasno izvoljeno že na delegacijskem zborovanju v Vipavi, kjer so se izrekli vsi trije člani vodstva pripravljeno prevzeti ta posel tudi za naslednjo upravno dobo dveh let. Tov. Germek se protivi tej razlagi tistega hitrega sklepa v občeji konfuziji ter opozarja na dejstvo, da mu je prevzete predsedniške naloge onemogočena po sklepu delegacije same, ki je sprejela kritiko vodstvenega dela za svojo. Onemogočena da mu je to bolj po tistih, ki so hoteli vodstvo zagovarjati negó po radikalni kritiki. Postal da je tako nemož v Zvezi sami, nemož pa tudi napram oblastim.

Na te ugovore so upravni odborniki soglasno povdarjali sledeče: kritika in delegacija sta sicer obsojali gotove pojave v Zvezi, ki so vredni, da se potlačijo in zahtevajo remedure, toda niti kritika niti delegacijski sklepi niso niti oddaleč bili naperjeni proti predsedniku Zveze, ki se je sam vedno boril z največjo požrtvovalnostjo za zdravje in disciplino organizacije. To priznanje mu je izrazila delegacija s soglasno izvolitvijo. Kar se pa tiče intervencij pri oblastnih se določi za bodočo prakso sledeča norma: kjerkoli se pokaže potreba posredovanja, izvršite to društveni odbori ali predsedniki z željo in stremeljenjem, da se vse eventualne krivice in neprilike poravnajo mirnim, lojalnim potom doma. Če bi bilo pa to prizadevanje brezuspešno, dolžni so društveni predsedniki nato takoj sporočiti vso zadevo — Učiteljskemu listu, reagirati proti krivici pred vsem s primerno akcijo v svojem društvu in le v skrajnih slučajih zahtevati od Zvezinega vodstva, da tudi ono uporabi primerna obrambna sredstva. Tudi tu velja pravilo, da se po brezuspešnem posredovanju, ki se pa mora izvršiti vedno vsaj po dveh članih vodstva, izrabi vedno moč organizacije same, nakar naj sledi poziv na javnost in parlamentarno zastopstvo naše dežele. Intervencije se na ta način skrejšijo na najnižje število, posel predsednika pa obrne na njegovo pravo nalogo: t. j. na vodstvo Zveze. Za to spremenjeno taktiko je pa potrebno discipliniranje naših vrst potom društvenih zborovanj in »Uč. Lista«. Naloga Zveze in njenega vodstva v bodoče ne bo torej več beračenje okrog šolskih oblastij, marveč opozarjanje na potrebe in nedostatke naše šole, povdarjanje naših pravic ter zainteresiranje naše javnosti za našo borbo.

Po tem preciziranju se tov. Germek zahvali za zapanje, izjavi se pripravljen sprejeti zopet častno, a tečajno predsedniško nalogo ter poziva vse navzoče na energično sodelovanje.

Mesto blagajnika se poveri zopet tov. Gruntarju, tajniške posle bo pa vršil tov. Rode.

Ti trije tovariši v Germekom na čelu tvorijo vodstvo »Zveze«. V upravnem odboru so sledeči zastopniki: Ivo Šepić za jugosl. uč. društvo v Pazinu, Bogomil Medvešček za »Slovensko uč. društvo v za Istro«, Ivan Daneu za tržaško uč. društvo, Alojzij Hreščak za sezansko uč. društvo, Fortunat Lampret za postojnsko društvo, Ignacij Križman za goriško, Josip Rakovšček za tolminsko, Matej Mikuž za idrijsko uč. društvo in Jože Rupnik za Slomškovo podružnico v Idriji. Zastopnik voloskega uč. društva Avgust Rajčić.

b) Volitev odsekov: V organizacijski odsek je upravni odbor izvolil sledeče tovariše: Alojzija Hreščaka, Jožeta Ribičiča, Alberta Široka in Ivana Vovka. Razun teh članov spadata v ta odsek še oba urednika naših listov, t. j. Janko Samec in Jože Pahor.

V šolsko-politični odsek so bili izvoljeni sledeči učitelji: Možina Anton, Marmolja France, Kmet Herman, Mrcina Ivan in Paljk Leopold.

Volitev odseka za izvenšolsko izobrazbo se opusti iz razloga, da je potrebno prej veččasno temeljito vzgojevalno delo po društvi in v našem glasilu, predno se morejo dati učiteljskemu potrebne smernice za njegovo izvenšolsko delo. Le na podlagi teh smernic bo poznejši tozadevni odsek vodil učiteljsko delo izven šole.

Po volitvah je prešel upravni odbor na razne aktualne organizacijske zadeve. Vsled velike stiske s prostorom našega lista hočemo podati važnejše sklepe brez vsake argumentacije učiteljskemu v znanje.

1. Organizacijski odsek skliči čim prej svojo sejo, kjer naj se izvede po možnosti čimprej sklep delegacije, da se tiska »Ročni zapisnik« učiteljskemu za našo deželo.

Ker sta zdaj še oba naša mladinska lista pasivna, mora organizacijski odsek najti pota in sredstva, da se to nazadovanje ustavi in lista zopet dvigneta.

2. Odločitev tov. Janka Samca, da ne more po Novem letu več prevzeti uredništva »Novega Rode«, je vzela upravni odbor z obžalovanjem na znanje ter določil za novega urednika tov. Jožeta Ribičiča.

3. »Učiteljski List« se bo tiskal z novim letom po trikrat na mesec. Z ozirom na delo in važnost, ki ju hoče poslej upravni odbor naložiti »Uč. Listu«, bo menda tudi trikratna izdaja na mesec še vedno nezadostna. Učiteljskemu se bo moralo odločiti, če bo videlo, da bo to potrebno, eventualno tudi zvišati mesečni prispevek za 1 L, da se omogoči razun trikratne izdaje tudi povečanje formata. Uč. društva naj že sedaj razpravljajo o tej eventualnosti.

4. Tov. Križman pojasni nato akcijo za izboljšanje učiteljskih plač za goriško-gradiščanski del Julijske Benečije, kamor se v najkrajšem času priklopi tudi postojnski okraj; poroča, da so italijanski tovariši za solidaren nastop s slovenskimi kolegi in predlaga, da »Zveza« imenuje svoje zastopnike, da se z italijanskimi delegati dogovore o skupnem nastopu. Upravni odbor izvoli na ta predlog tovariše Križmana, Urbančiča in Šraja za svoje delegate pri teh posvetovanjih.

5. Glede učnih knjig je poročal tov. Daneu, opisal vso trnjevo pot književnega odbora ter povdarjal potrebo preiti tudi v tej zadevi k drugačni taktiki. Tudi tu je potrebno informiranje javnosti in poverjenje urganja našemu parlamentarnemu zastopstvu. Obljubil je, da bo tudi v »Uč. Listu« podal natančno sliko vsega dosedanjega prizadevanja književnega odbora in vseh ovir, ki jih mora dnevoma premagovati, da dospe do cilja.

6. Glede nameravane ustanovitve šolskih zadrug po vseh okrajih naj učiteljskemu vodijo le stvarni kriteriji. Če je mogoče poskrbeti potom zadrug cenejši nakup šolskih potrebščin, bo učiteljskemu pozdravilo z veseljem te zadruge.

7. Tov. Rakovšček opozarja na potrebo lastne učiteljske tiskarne ter daje tozadevne nasvete in prevdarke. Poverijo se tovariši Lampret, Mikuž in Rupnik, da čimprej poskrbe potrebne informacije, ki bi omogočile šele natančnejši študij o realizaciji tega načrta.

8. Tov. Mikuš daje nasvete glede organizacije in vzgoje sotrudnikov.

9. Tov. Ribičič priporoča upravnemu odboru, da bi podpiral moralno in tudi materialno v zadnjem »Uč. Listu« projektirano misel o učiteljskem pevskem zboru, ki bi, dvignjen do umetniške višine, pridobil slov. učiteljskemu naše dežele vsestranske simpatije ter eminentno služil umetniški vzgoji učiteljskemu samega in našega ljudstva.

Ker se je izrazila bojazen, da bi znalo cepljenje moči kvarno vplivati na razvoj tržaške Glasbene matice, se je temu mnenju postavilo nasproti dejstvo, da je Glasbena matica ustanova, ki jo morejo aktivno podpirati le Tržačani; tu pa gre za specifično učiteljski pevski zbor, ki naj pritegne učiteljskemu z vse dežele. Imel bo vsled tega le zelo redke vaje, ki ne bodo mogle nikakor ovirati navdušenih glasbenikov iz tržaškega učiteljskemu, da bi se ne mogli redno udeleževati vaj Glasbene matice; nasprotno bo njihov optimizem še zrastel. Istočasno bi bila dana tem potom pa možnost zainteresirati in pritegniti trdnjeje v kolegialen krog mnogo zlasti mlajšega učiteljskemu in zato je upati, da bo ta ustanova nekoliko pripomogla k oživiljenju in konsolidiranju učiteljskega medsebojnega razmerja. Upravni odbor se temu mnenju pridruži, naroči zlasti Ribičiču in sploh organizacijskemu odseku, da začno s pripravami, dovoli v principu, da se obremeni v to svrhu nekoliko tudi Zvezin budget, precizirane predložene izdatke pa bo še-le v prihodnji svoji seji v spoznani možni vsoti odkazal v ta namen.

10. Glede pouka v italijanščini priporoča upravni odbor učiteljskemu društvom, da vztrajajo na tem, da šolske oblasti vpeljejo ta pouk s preciznimi ukazi, ki se morajo nanašati na izmero učnih ur in določitev razredov, kjer naj se ta pouk vpelje. Vsak drugi način (z indirektnim vplivanjem na posamezne učitelje in brez natančnih navodil), naj se odklanja, ker je nesistematičen, povzroča babilonijo in služi večkrat namesto stvari sami, le drugim postranskim, čisto celo ne popolnoma čistim namenom.

Predsednik zaključi nato ob 15½ odborovo sejo.

Izvešče glav. skupštine u Lupoglavu. »Jugosl. učitelj. društvo« sa središtem u Pazinu obdržalo je svoju redov. god. skupštinu 16. tek. oktobra i to ovaj put u Lupoglavu pod predsedanjem društ. potpredsednika Vinka Šepić-a. Ovaj pozdravljajući skupštinare, veseli se današnjem domenu nastavnika čitave zapadne Istre, koji iz sviju 4 kotara dohrlili u želji, da se vidimo i spoznamo i porazgovorimo o stališkom i učiteljskom boljitku. Malo nas je ovde — reče — oko tridesetak, a ipak za sada dovoljno iza ovoaga što doživismo u Istri... Morali bismo plakati... Mnogog našeg bruga ne-sva već među nam; mnogi se udomili preko granice s uspomenama; drugi ostali na staroj grudi zdravi, nezdravi, bolesni, oštećeni... Raztikani smo ne znajući jedan za drugoga, izbegavali smo čak jedan drugoga... Nalikovasmo jatu golubova med koje iznenadno nahrupiše jastrebovi... Ranjeni smo. Ipak dogosmo evo do ove skupštine na periferiji Istre. Započesmo nov život... Malo nas je, kako ono otrag 26 godina, kad na grobu pok.

sodruaga Ant. Trošta, što počiva ovde na gorenjov škrom groblju, sinu sjajna misao našeg staleskog društva... Na njegov grob niknu »Narodna pravda«; a u dolnjevaškom župnom stanu obdržavao se prvi učitelj. sastanak. Bilo nas tada malo i danas... Nazadovasmo. — Moradosmo da no prije sazvatj glav. skupštinu al ne mogosmo Gosle ne valjaju u minu. Pak napokon zakasalo smo, pošto nam Gen. Civ. komisarijat odbi poslana pravila... Učiteljskemu stare Istre pocepalo je... Krk i Kastav otpadoše: voloski kotar im svoje posebno društvo... Naš skupni predsednik kol. Fr. Baf u Kastvu, sretnim slučajem postade i gosl. gradjaninom. Naš mu pozdrav i zahvalnost. Naša blagajnica i tajnik jesu u voloskem kotaru. Mi ovde ostasmo kao obudovela deca — bez prvog odbora. Na predsedatelja palo društ. teret odgovornost — Hvala vrloj blagajnici Mariji Kikelu, koja je i naš novčai promet vodila žalim što nije voloski kotar poslao amo svoaga otposlaničime je prekinut kontinuitet skupnih odnošaja. Bratsko slov. koparsko učit. društvo zastopa ovde nazočni njegov predsednik, kol. Medvešček. Po zdravlja ga veleći, da istarski Hrvati ne mogu pomisliti života bez braće Slovenaca.

Kol. Medvešček otpozdravlja veleći, da učvrstimo organizaciju i njezinu disciplinu pošto u njim leži naša obrana i napredak, usredotočimo sav rad u našoj »Zvezi«. — Predsednik čita razne pozdrave odsutnih kolega, a osobito se dojmio skupštine stadačni pozdrav vele vrednog župnika Ant. Ellneca — Skupština odobrila delegate za »Zvezino« deleg zborovanje u Vipavi.

U novi društveni odbor odabralo se: Predsednikom: Vivka Šepić (Buzet), tajnikom: Ant. Ladavac (Pazin), blagajnicom: Zorn Šephar, (Buzet). Odbornici: Licul Gašo (Roč), Brdar Jakša (Juršiči). Kot predstavnici: Staver Josip (Sv. M. Mandalena Pazin); Brdar Jakša (za Pul); Smoković Ante (Korojba, Poreč); Sirotić Josip (Slum Kopar) — Članom upravnog odbora »Zveze« bi odabran predsednik V. Šepić.

Novi se predsednik zahvaljuje razvijajući neki misli o organizaciji (govor će se doveti posebiče).

Podastire skupštinarima na uvid iskaz uplaćen članarine te dužnike. Lanjski zaostatak članarine iznaša 720 L. Za god. 1921, utesalo se 1285 L. »Zvezi« dugujemo svi zajedno 683 L. — Predsednik dalje izveščuje o konferenciji »Odbora za promicanje učit. interesa« u Pazinu, te odbora za sastav čitanaka, koja se držala u Opatiji 1. septembra 1920.

— Dalje: o službenoj konferenciji u Trstu kol. Marko Zlatič želi barem nešto znati o poznatoj t. zv. Kleinmayerovoj »lojalitetnoj izjavi«. Predsednik mu ukratko izveščuje, na što se prešlo preko toga na dnevni red. — Izveščuje nadalje o konfer. delegata sviju u »Zvezi« udruženih uč. društava u Sv. Ivanu, 13. oktobra, gde se konačno iscrpio dnevni red vipavskog zborovanja time, da se odobrilo »Zvezi« predsednika u osobi kol. Ant. Germeka. (Vidi na drugom mestu ostale odbornike i članove odseka.) — Preds. čita objavu kol. Aug. Rojčić-a glede njegovih »surogat« čitanaka (brošura po 1 L 20. c. što sadržavaju po 25 moralnih štiva bez realnih), koje kani izdati nasvoju ruku i na svoj riziko.

Kol. J. Sirotić obrazlaže i predlaže s razloga, što nisu navadno ove brošure cenzurirane, ni odobrene, da se zamoli knjižara Iv. Novaka, da naruči već odobrenu poznatu »Prvu Čitanku« Bafa - Cuimbellija, te da se rabi stare čitanke Nazorove uz »Našu nadu«. — Kol. A. Ladavac opaža, da je već Novak naručio u Beču tudi hiljade primeraka rečene »Prve Čitanke«. Slobodno pako svakomu naručiti Rajčićeve brošure. Prima se Sirotićev predlog, a na znanje uzela Ladavčeva opaska. Kol. Marko Zlatič tuži se i prosveduje, što a) nijedna knjižara u Istri (pa ni Trsta) nema hrvat. škol. knjiga; b) što se naše školske oblasti nisu u tri godine nove vladavine pobrinule za knjige hrv. škola Istre, pak zato pozivlje naš odbor i »Zvezu«, da požure cenzuriranje i odobrenje od naših stručnjaka učitelja sastavljenih i predloženih čitanaka, a naše drž. zastupnike da interpeliraju o tome u Rimu. — Isti dalje predlaže resolucije glede šikaniranja jugosl. učiteljskemu u Istri, koje je skupština uz male preinake poprimila. (Donesti će se ih naknadno.)

Kol. Medvešček opaža: Svaki progonojeni učitelj nek ne ostavi svoaga mesta i zemlje bez prethodne dozvole »Zveze«. — Predsed. predlaže poduzeti korake za a) slobodan ulaz barem znanstvenih, pedagoških i školskih knjiga i revija iz Jugoslavije. — Medvešček opaža, da se mogu iz Jugoslavije naručiti putem tiskare U. Trani u Trstu (Via Cavana) sve knjige. — Dalje predlaže b) obdržavanje roditeljskih večeri; — c) da svaki učitelj priopći svaki znamenitiji školski i učiteljski događaj. — Drug G. Licul: a) Nek se traži ključporeza i nameta na ličnu učitelj. dohodarinu. Skupština se zgraža nad novim neučevnim nametima na učitelj. plače. Kol. V. Šepić veli, da njemu odmerili 1310 L 40 c. poreza i nameta; — b) ima se požuriti obećana povišica od 500 L; c) doznati točno dane koda kada posluju u uredu naši novi kot. škol. nadzornici. — Kol. Jos. Žigante: Hrvat. učiteljskemu Istre da sodeluju u učit. pevačkom zboru u Trstu. V. Šepić preporuča glazbu i pevanje. Skrb oko toga poverilo se kol.: Žigantu, Majcanu, Mogoroviću te Zorici Flego. —

Drugi M. Demarin obrazlože i predlaže a) da se izdava «Učit. List» 3-4 puta mesečno; b) da ima format revije; c) da donša i pedagoške i metodičke članke; d) da list ne priopćuje neplodne polemike. — Glede «Naše nade» primečuje, da donša štiva prožeti humorom i veselost. — Pošto je bio iscrpljen dnevni red, predsednik dižući skupštinu, pozivlje suzvanike da korporativno posete grob pok. kol. Ant. Trošta, gde će kol. J. Sirotić položiti kitu cveča.

Učiteljsko društvo za goriški okraj je imelo svoj letni občni zbor 6. oktobra t. l. v Gorici pri »Zlatem Jelenu«.

Predsednik tov. Križman pozdravi navzoče učiteljstvo, posebno pa naraščaj, ter mu priporoča, naj se tesno oklene učiteljskega društva, kjer si bo črpalo novih in svežih moči, katere bo potrebovalo v učiteljskem stanu.

Po pozdravu poroča predsednik, da so se vršila posvetovanja pri dež. civilnem komisarju dr. Pettarinju v Gorici glede zboljšanja gmotnega stanja. K temu posvetovanju so bili poklicani zastopniki vseh italj. učiteljskih društev goriške dežele. Slovensko učiteljstvo je zastopal predsednik tov. Križman. Prosil se je že svoj čas ministrstvo za zboljšanje, toda odgovorilo je kratko, da ne more, ker ni denarja! Pomagati mora tedaj le dežela, a tudi ona je v slabem finančnem položaju. Ona lahko pomaga učiteljstvu na ta način, da zviša prispevek, ki ga daje okrajnim šolskim zalogam. Te ga pa sam deželni komisar dr. Pettarin ne more storiti; treba je počakati, da vpostavi vlada deželno komisijo, ki bo imela pravice deželne odbora in zbora v vseh važnih zadevah. Ta komisija bo v najkrajšem času sklicana k delovanju in se z gotovostjo lahko pričakuje ugodna rešitev.

Nato je prečital predsednik imena onih moči, ki so stalno ali provizorično nameščene v goriškem okraju. Pri tem premeščanju se je storilo vse iz najboljšega namena za šolstvo in učiteljstvo.

Sicer se bo moralo učiteljstvo še mnogo potruditi in tudi žrtvovati, predno bodo vpostavljene naše šole na isto stališče, kot so bile pred vojno.

Dalje sporoči, da so se sešli italj. tovariši pred 14 dnevi v Zagraju na učiteljski shod ter so se zedinili v tem, da žele skupno in enotno nastopati s slovenskimi učitelji v gospodarskih in gmotnih zadevah. Goriško učiteljsko društvo naj izvoli 2 delegata, ki bosta v vednem stiku z italijanskim učiteljskim društvom. Pri razpravah se bodo posluževali italijanskega jezika, ker slovenskemu niso večji.

Kot delegata k tem sestankom sta bila voljena tovariša Urbančič in Reja.

Vsled nesporazumljenja pri zadnjem delegacijskem zborovanju »Zveze« v Vipavi ni prišlo do volitve vodstva in odsekov. Raditega je izvolilo goriško učiteljsko društvo kot delegata predsednika tov. Križmana ter mu dalo polno moč, da zastopa goriško učiteljstvo pri zopetni volitvi upravnega odbora in odsekov »Zveze« v Trstu dne 13. t. m.

Zelo je presenetila zbrano učiteljstvo vest, da je generalni civilni komisarjat v Trstu imenoval učiteljskim zastopnikom mesto tov. Križmana v goriškem okrajnem šol. svetu italijanskega tovariša Ceschia, voditelja na italj. lj. šoli v Ločniku, kar je protipostavno. Zakon govori, da prideta v okraj. šolski svet dva šolska izvedenca in sicer, če je v okraju učiteljski, je zastopnik učitelj. ravnatelj, tudi je lahko ravnatelj kake druge srednje ali meščanske šole v okraju, drugoga pa voli ljud. šol. učiteljstvo iz svoje srede. Kjer pa v okraju ni nobene srednje šole, voli oba zastopnika učiteljstvo. To imenovanje je tedaj nezakonito, ker italijanska ljudska šola v Ločniku ne spada do danes h kakim strokovni ali srednji šoli. Proti temu vloži odbor goriškega učiteljskega društva takoj rekurs v varstvo zakona in učiteljskih interesov.

Predno se je nadaljeval dnevni red zborovanja, je tov. Reja opozoril učitelje-voditelje gor. okraja, naj v najkrajšem času pošljejo poročila na okraj. šolski svet, so li tamkajšnje šole že popravljene ali ne.

Tajniško poročilo tov. Rojca in blagajniško poročilo tov. Marmolja sta bili odobreni in sprejeti.

Po končanih poročilih se je prešlo k volitvi novega odbora.

Pred volitvijo odbora pa je povzel besedo predsednik tov. Križman ter sporočil, da je bil s 1. oktobrom t. l. upokojen ter se je v iskrenih besedah poslavljaj od učiteljstva, priporočal mu je edinost, stanovsko ljubezen in odkritosrčnost. Mlajše učiteljstvo naj visoko dviga zastavo ugleda, s tem doseže vse — v šoli in zunaj nje. Zato se pa mora nadalje izobraževati in izpopolnjevati. Priporočal je učiteljstvu, naj vedno vcepilja v nežna mlada srca to, kar samo čuti; varuje naj mladino, ker v nji je naša bodočnost, naš narod. Narod je sicer še trden, krepak, utegne pa postati takšen, da ga bo upognil vsak vetrič. Ako bo naš narod gospodarsko dobro podprt, le tedaj bo neodvisen in nihče ga ne bo mogel podjarmiti. Zato pa naj deluje učiteljstvo na združnem polju. Le tam je rešitev našega naroda! Posebno pa je priporočal tov. Križman odboru učiteljskega društva, naj vzame v varstvo mladi naraščaj, ki bo prišel iz toliminskega učiteljskega. Privabi naj ga v svoje okrite, naj mu da razna navodila in naj ga nadzoruje pri delu, da se ne poizgubi, kar bi bilo v kvar šoli in narodu. — Obljubil je pred. tov. Križman, da bo še nadalje podpiral učiteljstvo ter prosi, da bi ga ne

brisalo iz svoje srede, kajti ostati hoče še nadalje kot tovariš in sobojevnik, kar mu bo v veliko zadoščenje. Če je kdaj utegnil — sicer nevede — oškodovati kakega tovariša kot predsednik ali zastopnik, prosi oprostjenja.

Navzoče učiteljstvo je bilo neprijetno zadeto, ko je videlo, da se poslavlja še tako krepak in mladeniško navdušen tovariš od svojih sotovarišev, ki je tako spretno vodil kot predsednik že od leta 1908. učiteljsko društvo in sedaj pa zapušča učiteljstvo, ki bi ga še bolj potrebovalo, ko kdaj prej. Raditega ga je tov. Možina naprosil v imenu učiteljstva, naj še nadalje predseduje goriškemu učiteljskemu društvu. V istem smislu je govor tudi tov. Urbančič.

S tem je dalo goriško učiteljstvo tovarišu Ignaciju Križmanu najlepšo zaupnico in odlikovanje!

Nato so sledile volitve in je bil z vzklikom voljen stari odbor.

Po volitvah se oglašil tov. Bajt, vpokojeni učitelj, ter pojasnil, kakšne krivice se gode upokojencem ter prosi, naj se tudi aktivno učiteljstvo potegne za zboljšanje pokojnin.

Tov. Urbančič nasvetuje, naj bi stopila deputacija do civ. komisarja, da bi se prošnje glede premičnin, katere je učiteljstvo zgubilo vsled vojnih dogodkov, rešile takoj po 31. oktobru t. l., da si more vsaj pred zimo nabaviti potrebno obleko in pohištvo.

Tov. Paljk vpraša zastopnika, je li res, da so znižali pavšal za kurjavo. Predsednik tovariš Križman odgovori, da je res to. Okrajni šolski svet je sicer ostal pri starem znesku, črtali so pa v Trstu.

Učiteljstvo bo tedaj kurilo, dokler bo imelo drva na razpolago, potem pa zapre šole.

S tem je bil izčrpan dnevni red in zaključeno lepo*) obiskano zborovanje.

Ze ob 2 uri popoldne je bila sklicana odborova seja, kjer se je konstituiral novi odbor s predsednikom Križmanom na čelu.

Občni zbor toliminskega učiteljskega društva, dne 6. oktobra t. l. Tovariš predsednik pozdravi navzoče učiteljstvo z željo, da bi se povečala organizacijska zavest članov. Merilo stanovsko-organizacijskega duha je že pičlo število navzočih. Begotnost in brezbriznost morata iz naših vrst, če bomo hoteli zastopati vztrajno in uspešno koristi šole in stanu.

Tajnikovo poročilo. Društvo šteje 84 članov in je imelo v preteklem letu dve zborovanji. Odbor je imel sedem sej. — Po naročilu zadnjega občnega zbora, se je podala izvoljena deputacija na okrajni šolski svet radi slovenskega uradovanja, kjer je dobila odgovor, da se to že vrši, a dopisov poedinim šolam ni mogoče prevesti radi prevelike izgube časa. Izpopolnitev potovalne učiteljske knjižnice do sedaj ni imela uspeha. Za realizacijo učiteljskih predavanj se je odbor zavzel v največji meri. Naprosil se je civilni komisarjat, da da uvozno dovoljenje za potrebne znanstvene knjige. Društvo je oskrbelo izkaze mladinskih šolskih knjižic v okraju z ozirom na izpopolnitev istih. Odbor je odposlal Zvezi z obsežno številko predlogov tičočih se šolstva in učiteljstva za spomenico ministru prosvete ob priliki prihoda v Trst. — Opaža se nedisciplinarnost; zborovanj se udeležuje le malenkostno število članov. — Na zborovanju dne 16. junija t. l. se je govorilo, da je Zveza v krizi, katera jo lahko uniči; a to se ni zgodilo. —

K razpravi o tajnikovem poročilu se oglašil tov. J. Gerželj. 1. Tov. Germek je povedal, da so se nakupile knjige za šolske knjižnice toliminskega okraja, in sicer po 50 knjig za vsako šolo. — 2. Po mojem mnenju je razbitje »Zveze« uspele.

Delegatje so bili poslani na zborovanje z geslom »Za krepko in nerazdeljeno Zvezo«, glasovali pa so na svojo pest. Oddajali so vodstvu nezaupnico za nezaupnico in predsednik je moral odstopiti. Nedisciplinarnost delegatov se je pokazala pri glasovanju o »izjavi«. Izjavo smatram kot nekaj pozdrav ali poklon. Res je, da se je govorilo v izjavi o ljubezni do nove domovine, a če se je mislil s tem italijanski narod, je bilo to upravičeno. V odsekovih sejah smo slišali, da je izjava žela uspehe. Predlagam, da se izreče delegatom graja. —

Drekonja gre preko vsebine izjave in ugotovi le to, da Zveza nima čiste vesti v tej zadevi.

Kolikor je razbral iz U. L. in slišal na delegacijskem zborovanju, ima izjavo troje izvorov: prvi, da jo je Kleinmayr sam sestavil, drugi, da je plagiat, zlasti v prvi točki (gl. U. L., št. 15 op. por.), tretji, da je bila predložena delegatom od oblasti.

Izjava je bila neiskrena! Delegatje se niso pregrešili proti naloženi jim dolžnosti, ker s parlamentarnega stališča z nezaupnico vodstvu, Zveza še ni razbita. Ali je vodstvo toliko kot Zveza? Je proti predlogu za grajo delegatom.

Tov. Rakovšček: Zveza ni polagala tolike važnosti na izjavo. Naročila je tov. Kleinmayerju, naj jo sestavi v obliki poklona, a stvar je imela smolo. Takrat je bil železniški štrajk. Zvezina posvetovalna seja in deželna konferenca sta bili slabo obiskani. Sicer pa je bila izjava le tarča, kamor so hoteli streljati tovariši s Krasa.

Drekonja: Hreščak je hotel potencirati delo in utrditi organizacijo! Vodstvo je zavijalo!

*) 72 od 144 članov t. j. 50%! Lepo obiskano? U.

J. Gerželj: Predsedstvo se ni popolnoma ujelo z izjavo. Hreščak je predbacival, da Zveza ničesar ne ukrene in reši. A temu ni kriva Zveza, ona napravi potrebne korake, a oblasti tega največkrat ne upoštevajo.

Sicer: Da smo ostali brez predsednika, je kriv tovariš Germek, ker je prezgodaj odšel.

Rakovšček: Pojdimo k dnevni redu! Vsak naj si ustvari svojo sodbo, vsem pa naj bo to v pouk.

Sivec: Skliče naj se več zborovanj. Vedel bi rad, koliko učnih moči je v okraju in kateri še niso člani društva. — Tovariš Rakovšček obljubi imenik vsega učiteljstva v okraju.

Določijo se štiri zborovanja, od katerih naj bo eno v Kobaridu. Vsak, ki izostane, naj se pismeno opraviči.

Blagajnik tov. Podgornik poda svoje poročilo, v katerem predvideva s koncem tekočega leta precejšen preostanek. Občni zbor sklene, da se uporabi gotova vsota morebitnega konecletnega preostanka za nabavo učiteljske potovalne knjižnice.

V novi odbor so izvoljeni: Jožef Rakovšček (predsednik), Ana Gerželj (tajnica), Filip Podgornik (blagajn.), Ivan Matelič (podpr.) in Ciril Drekonja. Namestniki: Marica Perin in Elka Kerperte.

Za upravnega odbornika je izvoljen Jožef Rakovšček, namestnik Janko Gerželj. —

Nato se oglašil tov. Rakovšček kot ud okrajnega šolskega sveta, da je na razpolago vsem, ki žele pojasnil glede sej okrajnega šolskega sveta. Občni zbor graja klečeplaztvo nekaterih kompetentov za definitivno nameščenje.

Predlog, da bi podvzelo društvo ureditev kompetenc, pride na dnevni red pri prihodnjem zborovanju.

Z ozirom na prošnjo tovariša Ivančiča za penzijo, nasvetuje tov. Gerželj, da bi se obrnili s prošnjo do komisije, ki se bo sestala namesto deželne zbora, da naj ostanejo začasno stare penzije upoštevaje sedanje plače. Ker se je priklopil k našemu okraju trbiški kot, se sklene počakati, da se tamkajšnji kolegi priglase k sodelovanju z nami.

Misel društva »Samopomoči« je vzbudila precej govora. Društvo bo počakalo, da dá Uč. dr. v tržaškem okraju natančnejša navodila.

Tovariš predsednik opomni, da število naročnikov »Novega roda« pada. Naša dolžnost je, da ga obdržimo na višini, kakor je bil v začetku. — Predlagan je bil društveni pevski zbor. Pri govoru o ljudskih predavanjih se je sklenilo, da se ista čimprej mogoče udeležijo.

C. Drekonja.

Jesensko zborovanje učiteljskega društva za Trst in okolico se je vršilo dne 9. t. m. v ljudski šoli na Katinari pri obilni udeležbi.

Predsednik Daneu pozdravi navzoče s toplimi besedami. Spomni se umrle zveste tovarišice Antonije Pakiž in tov. Antona Paškulina, mladega bojevnika našega stanu. Sporoča pozdrave in hvaležnost poslednjega, ki jo je izrekel na smrtni postelji vsem tovarišem (-icam), ki so mu gmotno stali ob strani za časa njegove dolgotrajne bolezni. Umrlemu vzkliknejo navzoči — slava! Sporoča nadalje, da je imela posvetovalna in zaščitna komisija, katere član je tudi on sam (izvoljen od društva), komaj eno sejo pod predsedstvom kom. Villa Sante. Pri tisti priliki je predlagal zopetno, da se reši zadeva plač supl. zg. okolice ter da se čimprej izvrše imenovanja, kar mu je tudi kom. Villa Santa obljubil, da se bo zgodilo. Podal je nadalje izvleček spomenice, ki jo je predložil v imenu slov. učiteljstva naučnemu ministru za časa njegovega obiska v Trstu, v teh točkah: 1. Reaktiviranje šol, ki so obstojale pred vojno; 2. naj se učiteljska premešča v središče provincije; 3. učiteljem, ki so pribežali, naj se jim da možnost, da se vrnejo zopet v domovino; 4. naj se ustanove deželni šolski sveti; šolska avtonomija potom rednega zastopstva — šolsko načelstvo naj bo stalno. Interveniral je nadalje pri šolskem asesorju glede odpuščenih suplentov. Sporoča, da je računico, ki jo je spisal učitelj Kutin, država odklonila in pričakuje se, da zadene ista usoda tudi l. berilo.

Preide se k volitvi zastopnika v upravni odbor »Zveze«.

Tov. Pahor javi navzočim sklep odborove seje pri kateri se je sklenilo, da se na občnem zboru predlaga zastopnikom tov. Iv. Daneva ter predlaga, da bi se zastopnik volil z listki. Temu se tov. Čok Albert upre in zahteva volitev z vzklikom, kar se tudi sprejme. Izvoljen je enoglasno tov. Iv. Daneu za katero čast se tudi izvoljeni zahvali.

Tov. Germek predlaga, da bi se zastopniku volil tudi namestnik. Predlagana sta tov. Stubel; ker ta ne sprejme pa tov. Kleinmayer, ki tudi ne sprejme. Tov. Širok A. je mnenja, da bi se ne nalagalo vse delo vedno enim in istim. Po dolgem iskanju se vendar najde tovarišica Anica Čok, ki sprejme namestništvo.

Tov. Germek predlaga, da vsi tov. (-ice), ki bodo na seji upravnega odbora voljeni v odseke, mesta tudi sprejmejo in da se tisti, ki bi ne imel misli sprejeti mesta v odsekih, že danes oglašijo. Pri glasovanju se oglašijo eden proti.

Tov. A. Širok: Dolžnost vsakega je, da mesto sprejme, če nima v društvu še kakega dela.

Predsednik opozori vse šolske predstavitelje, da organizirajo v svojih okrajih sestanke, na katerih se ima obrazložiti starišem pomen društva »Šolska

vzajemnost» (Mutualitá scolastica) ter izid javijo društvenemu odboru, da se bo znal ravnati napram onim, ki to društvo neprestano priporočajo.

Tov. Pahor oriše v kratkih ptezah potek zadnje gen. stavke v Julijski Benečiji. Povdarja, da ni društvo zavzelo v tem opasnem momentu nobenega stališča. Ne radi solidarnosti, ki je naš stan ne priznava, temveč radi zlih posledic, ki se znajo dogoditi poedinim tovarišem v takšnih slučajih, bi bila dolžnost društva, da misli o tem. Predlaga, da bi današnji zbor dal odboru polno moč, da lahko odloča v enakih slučajih.

Predsednik je mnenja, da je v slučaju gen. stavke težko sklicati odborovo sejo.

Pri debati, ki se je udeležil tov. A. Širok, Kleinmayer, Germek, Šček, Štubel, Daneu, se sprejme sledeči predlog:

V slučaju gen. stavke da iniciative društvu »Zveza«, v slučaju stavke mestnih uslužbencev pa odloča odbor društva.

Tov. Turko se pritožuje nad postopanjem šolske oblasti, ki ga je odslovila radi »protiitalijanstva« in zahteva, da bi se uvedla disciplinarna preiskava.

Predsednik Daneu pravi, da je »Zveza« v takih slučajih ukrenila vedno potrebno. Pravi pa nadalje, da je tudi zakon, po katerem se lahko suplent odpusti brez disciplinarne preiskave.

Tov. Turko zahteva, da mora društvo v takih slučajih nekaj ukreniti in uplivati, da se tak zakon omili in taki slučajji dajo na znanje tudi našim poslancem.

Tov. Germek opozarja tovariša, da so poslanci preobloženi z delom.

Tov. Turko konstatira, da se od ene strani odslavlja naše učiteljstvo in na drugi strani se pa nameščajo učitelji tujerodci za italijanščino, čeprav smo mi kvalificirani za učenje tega jezika.

S tem se preide na zelo perečo točko učiteljev specialistov, ki jih misli uvesti šolska oblast v tem šolskem letu na naše šole za učenje italijanskega jezika. Zbor se temu upira v zelo viharnem razpoloženju.

Tov. Gruntar: Temu se društvo mora upreti, to se enostavno odjedanje kruha našem učiteljstvu.

Tov.(-ica) Birsa: Če že ni drugače, pa naj specialiste plačuje vlada.

Tov. Trobec: Tudi razredi so prenapolnjeni in učitelje odpuščajo — naj pridejo natančne statistike v javnost in morda tudi v Rim.

Predsednik: Naj vsaka šola vpošlje podatke razredov in vpisanih.

Tov. Germek: Občni zbor se izreči proti nameščanju učiteljev specialistov za učenje italijanščine.

Tov. Trobec: Naj se v tem smislu organizirajo tudi roditeljski sestanki, kjer bodo imeli priliko protestirati tudi starši.

Tov. Germek opozarja, da je v takih slučajih treba previdnosti.

Tov. Martelanc: Res je lepa previdnost, mi pa moramo delati med ljudstvom, če ne škodimo uspehu šole.

Tov. Alb. Širok: Če hočemo biti previdni, delajmo v smislu italijanstva. Sestavi se resolucija, ki jo zbor enoglasno sprejme.

Tov.(-ica) Urbančič govori zbranim v imenu onih suplentov (-inj), katere je šolska oblast odpustila iz službe. Apelira na vse tovariše, da se iz stanovske dolžnosti zavzamejo za svoje nesrečne tovariše. Predloži tudi resolucijo, ki se pozneje strne z ono prejšnjo.

Tov. Kleinmayer zahteva, da bi se v resoluciji zahtevalo zopetno, da se izvršijo že enkrat imenovanja češ, da so tov.(-ice) že po 12 let provizorični in jih zna jutri doleteti ista usoda, kakor one, ki so bili odpuščeni. Predlaga nadalje, da se resolucija predloži šolski oblasti potom deputacije, sestoječe iz predsednika, dveh odpuščenih tovarišev in enega, ki trpi krivico radi imenovanja.

Tov. Alb. Širok obsoja krivično postopanje šolske oblasti, ki je izvršila že tri imenovanja za italijanske šole medtem, ko se v tem času (sploh od zasedbe) niso vršila na naših šolah niti enkrat — to je očividno zatiranje našega šolstva. Sestavi se torej sledeča resolucija, ki jo tudi zbor odobri in ki se glasi:

Slavnemu mestnemu Municipiju

v Trstu.

Glede na to, da namerava tržaški Municipij poveriti začetkom šolskega leta 1921-22. pouk v italijanščini na slovenskih občinskih ljudskih šolah posebnim učiteljem - specialistom, ki ne poznajo jezika učencev, kar ni le v kričečem nasprotju z vsemi osnovnimi didaktično-pedagoškimi principi, ampak smatra se to kot nekaka nezaupnica vsemu učiteljstvu, ki je popolnoma usposobljeno za pouk v tem predmetu in ki je imelo v prošlosti hvalevredne uspehe v tem predmetu, kakor sledi iz raznih letnih poročil gg. okrajnih šolskih nadzornikov in pohvalnih odlokov naslovljenih od istega Municipija na vodstva psameznih šol, dalje glede na to, da je tržaški mestni Municipij odpustil iz službe 5. oktobra t. l. vse suplente(-inje) letnika 1920., in to po otvoritvi šol in brez nikakršnega obvestila, ne da bi se oziral na odredbo municipalne okrožnice od 30. junija 1921. št. VI-1156/1-21, s katero se mestni Municipij obvezuje, da obvesti pravočasno vse odpuščene, da si isti preskrbe službo pravočasno še drugje, in konečno glede na to, da se ni vršilo že dokaj

let nikako imenovanje slovenskih učiteljev, tako, da imamo učitelje, ki službujejo provizorično približno 12 let, med tem ko so se izvršila istodobno dva ali trikrat imenovanja učiteljstva vslužbenega na italijanskih mestnih šolah, učiteljstvo slovenskih ljudskih šol spodnje in zgornje okolice, zbrano na občnem zboru, sklicano po Učiteljskem društvu za Trst in okolico na Katinarski ljudski šoli 9. oktobra 1921. — a) protestira proti takemu postopanju in zahteva, da se poveri pouk v italijanščini na slovenskih šolah kakor do sedaj dotičnim razrednim učiteljem in ne posebnim specialistom.

b) zahtevajo, da se sprejmejo v službo vsi odpuščeni suplenti in v slučaju, da bi se to ne moglo zgoditi radi pomanjkanja mest, da se jim odkaže vsaj šestmesečna plača, če drugače ne, vsaj kot odškodnina, ker se ni držala obljuba glede pravočasnega obvestila.

c) zahtevajo, da izvrši mestni Municipij na podlagi razpisa meseca februarja preteklega leta čim prej razna definitivna imenovanja tudi za slovenske občinske šole.

Za vodstvo društva
Predsednik: Ivan Daneu.

Tov. Požar se pritožuje, da so moške učne moči po šolah neproporcionalno razdeljene in padejo zato na moške učne moči v onih šolah, kjer te primanjkujejo, vedno in leto za letom višji razredi.

Predsednik obljubi, da bo tudi v tem skušal napraviti red takoj, ko mu pošljejo vsa šolska vodstva statistike učnih moči in razredov.

Ob koncu zborovanja prečita tov. Daneu poslovilno pismo g. okrajnega šolskega nadzornika A. Craizerja. (Pismo je prinesel U. L.)

Po tej točki se zbor razide.

Zvezin blagajnik poziva včlanjena društva, da čim prej poravnajo vse zastanke (Istra!), ker je od rednega plačevanja članskih prispevkov najbolj odvisen obstoj organizacije. Tudi v društvih naj se poterja članarina, da se ob letu lahko zaključí račun. Bodimo reelni gospodarji, da ne bo očitani!

ŠOLSKE VESTI.

Razpis učiteljskih mest. Na slovenskih ljudskih šolah političnega okraja Postojna je razpisanih več provizoričnih učiteljskih mest. — Interesenti lahko predložijo tozadevne prošnje na okrajni šolski svet v Postojni. Prošnje morajo biti opremljene z rojstnim listom, domovinskim listom (italijansko državljanstvo), zrelostnim spričevalom in zdravniškim spričevalom.

Za nadaljne poizvedbe se je obrniti na šolskega nadzornika v Postojni.

Jesenski vsposobnostni izpiti se bodo vršili v drugi polovici novembra t. l., in sicer za Slovence v Tolminu, a za Hrvate v Voloski-Opatiji. Prošnje za prijem k ispitom, kolekovane s kolekom 2 L, naj se pošljejo potom okr. šol. svetov, in sicer najkasneje do 15. nov. 1921. K prošnji so potrebne še sledeče priloge: a) kratek in točen opis o dovršenih študijah; b) zrelostno izpričevalo z učiteljišča; c) dokazilo o dveletni praksi na ljudski šoli s pravico javnosti. — Uč. kandidati, ki tačasno ne poučujejo na ljudski šoli, morajo dodati k tem še zdravniško izpričevalo od okrajnega zdravnika, da so fizično sposobni za učit. poklic.

Okrajna učiteljska knjižnica v Postojni se bo uredila. Zato prosi vodstvo ljudske šole v Postojni vse tiste, ki imajo iz imenovane knjižnice kako knjigo izposojeno, da isto na njega naslov nemudoma vrnejo!

Listnica uredništva.

Kol. Pahor. — Odgovarajući javljam Ti, da Ti poslah putem kol. Hreščaka, 13. tek. u Trstu, četiri članka za »Uč. List«, koje, držim, da Ti ih je već uručio, pak hajd s njima u tiskaru na zadovoljstvo nas dvojice i mojih istarskih suzvanika. Al Ti si mi, brajne, izjavio u Vipavi, da imadeš hrvat. rukopisa za pō godine, dakle? S njima u tiskar, na svoju dašto moralnu odgovornost, pak — mirna Bosna — želim pako vruće, da budemo sporazumni, te da složno radimo u boljitak staleški in narodni te onih, koji su gaženi i progonjeni. — V. Š.

Rokopisov za — pol leta je bilo le po ustnem izročilu! — P.

Tov. Rojic! Poziv je bil že sestavljen, ko sem prejel poročilo. Pozval sem pa le radi tega, ker so včas poročila o društvenih zborovanjih prekasno poslana. Rad priznam, da si tri dni po obč. zboru že odposlal poročilo in ne zadeva krivda Tebe, če se ni takoj priobčilo. — Tudi notice radi postojnske uč. knjižnice ni bilo mogoče uvrstiti, ker je bila odposlana 11. okt. — Vsakega 10. in 25. v mesecu je gradivo že oddano v tiskarno, kar naj dopisniki blagovolijo upoštevati.

Iz upravnštva.

Ker je bilo na raznih šolah mnogo premestitev, prosi upravnštvo, naj se mu brez odloga pošljejo novi naslovi, da bo list redno dohajal. Obenem naj šols. vodstva sporočijo imena novonastavljenih tovarišev in tovarišic, ki stopajo v organizacijo.

Književnost in umetnost

Izdanja Socialne matice. — Vsebinska Komunističnega koledarja. »Socialna matica« »Ljudskega odra« izda letos Komunistični koledar s sledečo vsebino: A. koledar za navadno leto 1922. in praktični zapiski. B. Politično znanstveni del: I. Pogovor pod lipo (Domača politika). — II. O internacionalah: 1. Prva internacionala; 2. Druga internacionala; 3. Tretja internacionala: a) I. kongres, b) II. kongres, c) III. kongres (vsi važnejši sklepi teh kongresov); 4. Omladinska internacionala. — III. O sindikatih (strokovnih organizacijah): a) Postanek sindikatov, b) Sindikati v dobi mirnega razvoja kapitalizma, c) Naloge sindikatov v revoluciji, d) Sindikati v Italiji, e) Boj Moskve proti Amsterdamu. — IV. O sovetih: I. (Zgodovina tvorniških sovetov), II. (Razvoj sovetov v politične, upravne in sodne oblasti), III. (Kdaj se ustanavljajo soveti). — V. Politični pregled: a) Razvoj komunistične stranke v Italiji, b) Razvoj komunistične stranke v Jugoslaviji, c) Po drugih državah. — Šola in vzgoja mladine v sovetški Rusiji; VII. O zadružništvu: a) Pojava zadružništva, b) Konsumne zadruge, c) Produktivne zadruge, d) Poljedelske zadruge. — VIII. Ljudski oder. — C. Praktični del: IX. Umetna gnojila. X. O higieni.

Poleg tega koledarja bodo izšli v tem izdanju še: Leninovi govori in en izviren (domač) socialen roman. Vse tri knjige, ki bodo izšle zaporedno, bodo obsegale po okr. 200 strani 8° in bodo stale skupno v predplačilu 10 L. Naročajo se pri zaupnikih »Ljudskega odra« ali pa naravnost pri »Socialni matici«, Trst, Via Gatteri 36, III.

Odbor Socialne matice.

Publikacije »Goriške matice.« »Goriška matica« v Gorici izda za leto 1922. naslednje knjige: 1. »Koledar« za leto 1922. Bogato ilustriran z mnogimi slikami naših kulturnih delavcev minulega in sedanega časa, mnogih skup. društev, starinskih znamenitosti, pokrajinskih slik itd. S svojimi duševnimi proizvodi bodo v Koledarju zastopani naši domači pesniki in pisatelji. — 2. Dr. Al. Remec: »Naši ljudje« (Zabavna knjižica, II. zv.) Velezanimiva tvarina je skrita v teh njegovih povestih, ki so vzete iz življenja našega ljudstva na Vipavskem in deloma tudi v Trstu. — 3. Prof. dr. Joža Lovrenčič: »Gorske pravljice«. (Ilustrirano.) Vzete so iz ljudskega pripovedovanja v Kobariškem Kotu. — Cena vsem trem knjigam (ki so ena celota) je 5 L. (Kdor želi imeti Koledar trdo vezan, naj doda še 2 L.

Izšle so te-le skladbe v založništvu »Glasbene Matice« v Ljubljani: Sattner: »V pepelnici noči« (Gregorčič). Pavčič: 10 pesmi. Kogoj: 1. »Zvečer« (Župančič), 2. »Da sem jaz Jezus« (Golar), 3. »Gazela« (Kette). Dalje Michl: »Štiri Prešernove pesmi«. 1. »Nezakonska mati« (za sopran). 2. »Da jo ljubim«. Iz gazel. (za tenor). 3. »Pevcu«. (za bas). 4. »Napis na velikem zvonu pri Sv. Joštu.« (za bas).

Šolski priručnici. — Knjižara Iv. Novak u Pazinu imade još u zalih De Prato-vu »Prvu talijansku vježbenicu«, te »Malu vezilju«, knjigu sa slikama narodnih ornamenata. (Cena: 0'50 L.) Preporučamo obje knjige. —

O kulturnem življenju Slovencev v Jul. Benečiji poroča ljubljansko »Jutro«. Poročilo omenja posebno »Novi Rod« in »Našo Nado«, pred vsem pa »Novi Rod«, o katerem pravi, da je najboljši slovenski mladinski list. — In mi? — Se brigamo, da bo ta list še dolgo živel?

Osobna vest. — Naš suzvanik te naš suradnik »Učit. Lista« i »Naše nade«, Nikola Zec, imenovan je profesorom na učiteljskoj školi u Karlovcu, iza kako je apsolvirao trogodišnju »Višu pedagošku školu« u Zagrebu. Uz silne poteškoće privatne naravi, al' uz veliku ljubav do nauke, te manom, trudom i požrtvovnošću svojom postade evo odličnim učiteljem i uzgajateljem budućih učitelja i uzgajatelja. Pa kako je on istančane, nježne, plemnite uvek učiteljske duše, a uz to obdaren odličnim moralnim i intelektualnim vsposobnostima, uvereni smo, da će mnogo doprineti na kulturnom polju med našim narodom u Jugoslaviji, a i u Istri. — Cestitamo!

Šebrelje. Dne 11. t. m. je bilo tu slovesno odkritje nagrobnega spomenika pokojnemu učitelju Francu Peternelu, kateri nas je zapustil pred 3 leti po 17-letnem delovanju v naši občini. Bil je uzor učitelja in mož plemenitih stremljenj. Iz globoke udanosti in hvaležnosti za njegov trud smo mu vaščani postavili nagrobnik, ki naj priča, kako znamo ceniti zasluzne moze, ki nam z ljubeznijo v srcu posvečajo svoje moči.

Po slovesni maši zadušnici je imel sedanji učitelj, Hubert Močnik, na grobu primeren govor in domači pevci so zapeli: »Nad zvezdami«. Med petjem je govorom, se je marsikomu solzilo oko. Udeležba je bila kaj sijajna in poleg množičnih domačinov je prihitel brat tov. Metod Peternel, voditelj šole v Cerknem in še 9 drugih učiteljev in učiteljic iz bližnje okolice, kateri so položili na pokojnikov grob krasen venec in šopke.

Tovariš Franc Peternel je sicer mrtev, a to, kar je sejal, živi, raste in dozoreva lepe sadove za srečo nas samih in srečno bodočnost našega naroda.